

srijeda, 12. veljače 2020.

P9_TA(2020)0029

Sporazum o zaštiti ulaganja između Europske unije i Vijetnama

Nezakonodavna rezolucija Europskog parlamenta od 12. veljače 2020. o Nacrtu odluke Vijeća o sklapanju Sporazuma o zaštiti ulaganja između Unije i njezinih država članica, s jedne strane, i Republike Vijetnama, s druge strane (05931/2019 – C9-0020/2019 – 2018/0358M(NLE))

(2021/C 294/13)

Europski parlament,

- uzimajući u obzir Nacrt odluke Vijeća (05931/2019),
- uzimajući u obzir Nacrt Sporazuma o zaštiti ulaganja između Europske unije i njezinih država članica, s jedne strane, i Socijalističke Republike Vijetnama, s druge strane (05932/2019),
- uzimajući u obzir zahtjev Vijeća za davanje suglasnosti u skladu s člankom 207 stavkom 4. i člankom 218. stavkom 6. drugim podstavkom točkom (a) podtočkom v. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU) (C9-0020/2019),
- uzimajući u obzir pregovaračke smjernice od 23. travnja 2007. za sporazum o slobodnoj trgovini s državama članicama Udruženja država jugoistočne Azije (ASEAN), koje su dopunjene u listopadu 2013. tako da obuhvaćaju zaštitu ulaganja,
- uzimajući u obzir odluku od 22. prosinca 2009. o pokretanju bilateralnih pregovora o sporazumu o slobodnoj trgovini s pojedinim državama članicama ASEAN-a,
- uzimajući u obzir Okvirni sporazum o sveobuhvatnom partnerstvu i suradnji između Europske unije i njezinih država članica, s jedne strane, i Socijalističke Republike Vijetnama, s druge strane, potpisan u Bruxellesu 27. lipnja 2012., koji je stupio na snagu u listopadu 2016. ⁽¹⁾,
- uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 6. travnja 2011. o budućoj europskoj politici međunarodnih ulaganja ⁽²⁾,
- uzimajući u obzir Uredbu (EU) br. 1219/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2012. o uspostavi prijelaznih aranžmana za bilateralne sporazume o ulaganjima između država članica i trećih zemalja ⁽³⁾,
- uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 28.5. srpnja 2016. o novoj, inovativnoj i budućnosti okrenutoj strategiji za trgovinu i ulaganja ⁽⁴⁾,
- uzimajući u obzir komunikaciju Komisije od 14. listopada 2015. naslovljenu „Trgovina za sve: Prema odgovornijoj trgovinskoj i ulagačkoj politici” (COM(2015)0497),
- uzimajući u obzir mišljenje Suda Europske unije od 16. svibnja 2017. u postupku 2/15 ⁽⁵⁾, u skladu s člankom 218. stavkom 11. UFEU-a, koje je 10. srpnja 2015. zatražila Komisija,
- uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 9. lipnja 2016. o Vijetnamu ⁽⁶⁾,
- uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 14. prosinca 2017. o slobodi izražavanja u Vijetnamu, osobito o slučaju Nguyena Van Hoa ⁽⁷⁾,

⁽¹⁾ SL L 329, 3.12.2016., str. 8.

⁽²⁾ SL C 296 E, 2.10.2012., str. 34.

⁽³⁾ SL L 351, 20.12.2012., str. 40.

⁽⁴⁾ SL C 101, 16.3.2018., str. 30.

⁽⁵⁾ Mišljenje Suda od 16. svibnja 2017., 2/15, ECLI:EU:C: 2017:376.

⁽⁶⁾ SL C 86, 6.3.2018., str. 122.

⁽⁷⁾ SL C 369, 11.10.2018., str. 73.

srijeda, 12. veljače 2020.

- uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 15. studenog 2018. o Vijetnamu, posebice položaju političkih zatvorenika ⁽⁸⁾,
 - uzimajući u obzir odluku Europskog ombudsmana od 26. veljače 2016. u predmetu 1409/2014/MHZ o propustu Europske komisije da provede prethodnu procjenu učinka Sporazuma o slobodnoj trgovini između EU-a i Vijetnama na ljudska prava ⁽⁹⁾,
 - uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 4. listopada 2018. o doprinosu EU-a obvezujućem instrumentu UN-a za transnacionalne korporacije i druga trgovačka društva s transnacionalnim obilježjima u pogledu ljudskih prava ⁽¹⁰⁾,
 - uzimajući u obzir propise Komisije Ujedinjenih naroda za međunarodno trgovačko pravo (UNCITRAL) o transparentnosti u arbitraži između ulagača i države koja se temelji na ugovoru ⁽¹¹⁾,
 - uzimajući u obzir Ugovor o Europskoj uniji (UEU), a posebno njegovu glavu V. o vanjskom djelovanju Unije,
 - uzimajući u obzir Zaključke Vijeća od 20. lipnja 2016. o dječjem radu, u kojima se Komisiju potiče da nastavi istraživati načine za učinkovitiju uporabu trgovinskih instrumenata EU-a, uključujući sporazume o slobodnoj trgovini za borbu protiv dječjeg rada,
 - uzimajući u obzir Zaključke Vijeća od 20. lipnja 2016. o poslovanju i ljudskim pravima, u kojima se navodi da „EU prepoznaje da je za održivi razvoj i postizanje ciljeva održivog razvoja neophodno da poduzeća u svojim aktivnostima poštuju ljudska prava i uključuju to poštovanje u aktivnosti poduzeća te u lance vrijednosti i opskrbe” te da bi se „sva partnerstva u provedbi ciljeva održivog razvoja trebala [...] temeljiti na poštovanju ljudskih prava i odgovornom poslovnom ponašanju”, te u kojima se potiče poduzeća iz EU-a „na uspostavu mehanizama za pritužbe na operativnoj razini ili na stvaranje zajedničkih žalbenih inicijativa među poduzećima”,
 - uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije (UFEU), osobito dio peti, glave I., II i V., točnije članak 207., zajedno s člankom 218. stavkom 6. točkom (a) podtočkom v,
 - uzimajući u obzir svoju Zakonodavnu rezoluciju od 12. veljače 2020. ⁽¹²⁾ o Prijedlogu odluke Vijeća,
 - uzimajući u obzir članak 105. stavak 2. Poslovnika,
 - uzimajući u obzir mišljenja Odbora za vanjske poslove i Odbora za razvoj,
 - uzimajući u obzir izvješće Odbora za međunarodnu trgovinu (A9-0014/2020),
- A. budući da je EU glavni primatelj i izvor izravnih stranih ulaganja u svijetu;
- B. budući da je EU peti na popisu 80 izravnih stranih ulagača u Vijetnamu;
- C. budući da je Vijetnam dinamično gospodarstvo s najbrže rastućom srednjom klasom u ASEAN-u te ima mladu i dinamičnu radnu snagu, visoku stopu pismenosti i razinu obrazovanja, relativno niske plaće, dobru prometnu povezanost i središnji položaj u regiji ASEAN-a;
- D. budući da potrebe Vijetnama u pogledu infrastrukture i ulaganja u velikoj mjeri premašuju javno financiranje koje je trenutačno na raspolaganju;
- E. budući da je 2017. Vijetnam primio izravna strana ulaganja u vrijednosti 8 % svojeg BDP-a, što je više od dvostrukog iznosa ulaganja koja su dobila druga gospodarstva slične veličine u regiji;
- F. pozdravlja znatno poboljšanje trgovinskog, poslovnog i ulagačkog okruženja u Vijetnamu u posljednjih nekoliko desetljeća;

⁽⁸⁾ Usvojeni tekstovi, P8_TA(2018)0459.⁽⁹⁾ <https://www.ombudsman.europa.eu/hr/decision/en/64308>⁽¹⁰⁾ SL C 11, 13.1.2020., str. 36.⁽¹¹⁾ <https://uncitral.un.org/fr/texts/arbitration/contractualtexts/transparency>⁽¹²⁾ Usvojeni tekstovi, P9_TA(2020)0028.

srijeda, 12. veljače 2020.

- G. budući da je trenutačno na snazi više od 3 000 međunarodnih ugovora o ulaganju i da su države članice EU-a ugovorne strane u otprilike njih 1 400;
- H. budući da je nakon Sporazuma o zaštiti ulaganja između EU-a i Singapura ovo drugi „samostalni sporazum o zaštiti ulaganja” sklopljen između EU-a i treće zemlje nakon rasprava u europskim institucijama o novoj strukturi sporazuma o slobodnoj trgovini EU-a na temelju mišljenja Suda Europske unije 2/15 od 16. svibnja 2017., što će služiti kao referentna točka za buduću suradnju EU-a s njegovim trgovinskim partnerima;
- I. budući da će Sporazum zamijeniti postojeće bilateralne ugovore o ulaganju između 21 države članice EU-a i Vijetnama koji nisu uključivali novi pristup EU-a zaštiti ulaganja i njegov mehanizam izvršavanja, tj. javni sustav sudova za ulaganja (ICS);
- J. budući da je sustav sudova za ulaganja uključen u već finalizirani sporazum CETA, koji je Parlament ratificirao 15. veljače 2017. i koji čeka ratifikaciju nekoliko država članica, čime se zamjenjuje sustav rješavanja sporova između ulagača i države (ISDS);
- K. budući da je Sud Europske unije 30. travnja 2019. presudio da je mehanizam za rješavanje sporova između ulagača i država predviđen CETA-om u skladu s pravom EU-a ⁽¹³⁾;
- L. budući da su stranke izrazile svoju predanost uspostavi multilateralnog suda za ulaganja, što je inicijativa koju Parlament snažno i kontinuirano podržava;
- M. budući da je Vijeće 20. ožujka 2018. donijelo pregovaračke smjernice kojima se Komisiji odobrava da u ime EU-a pregovara o konvenciji kojom se uspostavlja multilateralni sud za ulaganja; budući da su te pregovaračke smjernice objavljene;
1. pozdravlja novi pristup EU-a zaštiti ulaganja i njegov mehanizam izvršavanja (ICS) kojim se reformira mehanizam rješavanja sporova između ulagača i države (ISDS) te poboljšava kvaliteta pojedinačnih pristupa bilateralnim ugovorima o ulaganju koje su sklopile države članice EU-a; ističe da ICS predstavlja moderan, inovativan i reformiran mehanizam za rješavanje ulagačkih sporova u odnosu na postupovne nedostatke ISDS-a; nadalje napominje da ICS predstavlja znatnu promjenu na razini materijalne zaštite za ulagače i načinu rješavanja sporova ulagača i države; izražava zabrinutost zbog toga što područje primjene obuhvaća malo više od samo nediskriminacije između stranih i domaćih ulagača; podsjeća da bi uspostava neovisnog multilateralnog suda za ulaganja pružila veću pravnu sigurnost svim stranama; pozdravlja snažnu predanost Vijetnama multilateralnom trgovinskom sustavu utemeljenom na pravilima;
2. napominje da će se sporazumom osigurati visoka razina zaštite ulaganja i pravne sigurnosti, uz zaštitu prava stranaka na reguliranje i provođenje legitimnih ciljeva javne politike, kao što su javno zdravlje, javne usluge i zaštita okoliša; naglašava da će se Sporazumom također osigurati transparentnost i odgovornost; traži od Komisije da, kada je riječ o zaštiti prava stranaka na reguliranje, dodatno uzme u obzir borbu protiv klimatskih promjena i poštovanje Pariškog sporazuma, kao i u Sveobuhvatnom gospodarskom i trgovinskom sporazumu; ustraje na redovitom praćenju i izvještavanju Europskog parlamenta o tome primjenjuju li europski ulagači tu odredbu;
3. ističe da se Sporazumom jamči pošteno i pravedno postupanje prema ulagačima iz EU-a u Vijetnamu, što je viši standard zaštite od nacionalnog tretmana; napominje da se Sporazumom ulagačima pruža odgovarajuća zaštita od nezakonitog izvlaštenja; smatra da bi to trebalo biti popraćeno odgovornostima ulagača da postupaju s dužnom pažnjom u pogledu održivih poslovnih praksi u skladu s ljudskim pravima i međunarodnim konvencijama o radu te ekološkim standardima;
4. ističe da su gospodarski razvoj i multilateralizam važni alati za poboljšanje života ljudi; naglašava da je jedan od ciljeva Sporazuma o zaštiti ulaganja jačanje gospodarskog, trgovinskog i ulagačkog odnosa između EU-a i Vijetnama u skladu s ciljem održivog razvoja te promicanje trgovine i ulaganja u potpunosti u skladu s međunarodno priznatim standardima i sporazumima u području ljudskih prava, okoliša i radnika;

⁽¹³⁾ Mišljenje Suda od 30. travnja 2019., 1/17.

srijeda, 12. veljače 2020.

5. podsjeća na to da je Vijetnam zemlja u razvoju; naglašava da se ulaganjima mora pridonijeti stvaranju kvalitetnih radnih mjesta, poduprijeti lokalno gospodarstvo i u cijelosti poštovati nacionalne propise, uključujući porezne uvjete, kako bi se pridonijelo postizanju ciljeva održivog razvoja, osobito cilja br. 1 koji se odnosi na iskorjenjivanje siromaštva, cilja br. 8. koji se odnosi na dostojan rad te cilja br. 10. koji se odnosi na smanjenje nejednakosti;

6. podsjeća da se ICS-om planira uspostaviti stalni prvostupanjski sud za ulaganja i žalbeni sud čiji će članovi morati imati slične kvalifikacije onima koje imaju suci Međunarodnog suda te će morati dokazati stručnost u području javnog međunarodnog prava, a ne samo u području trgovačkog prava, i ispunjavati stroga pravila koja se odnose na neovisnost, nepristranost, integritet i etičko ponašanje u okviru obvezujućeg kodeksa ponašanja osmišljenog radi sprečavanja izravnih ili neizravnih sukoba interesa; naglašava da Sud Europske unije smatra da je ICS potpuno u skladu s pravom EU-a, kako je izraženo u mišljenju 1/17;

7. pozdravlja pravila o transparentnosti koja se odnose na postupke pred sudovima, koja uključuju odredbe kojima se jamči da će dokumenti predmeta biti dostupni javnosti, da će saslušanja biti javna i da će zainteresirane strane moći iznijeti svoja stajališta; smatra da će povećana transparentnost doprinijeti povjerenju javnosti u sustav, kao i jamčenju da će sudovi za ulaganja uistinu poštovati sve aspekte ljudskih prava i održivog razvoja; nadalje pozdravlja jasnoću kada je riječ o razlozima na temelju kojih ulagač može podnijeti pritužbu, što jamči dodatnu transparentnost i pravednost postupka;

8. ističe da treće strane kao što su organizacije rada i organizacije za zaštitu okoliša mogu pridonijeti postupcima ICS-a s pomoću podnesaka *amicus curiae*;

9. ističe da traženje najpovoljnijeg pravnog sustava (engl. „forum shopping”) neće biti moguće te da će se izbjegavati višestruki i istodobni postupci;

10. podsjeća da Sporazum predstavlja poboljšanje odredbi o zaštiti ulaganja navedenih u CETA-i s obzirom na to da su u njega uključene odredbe o obvezama za bivše suce, kodeks ponašanja za sprečavanje sukoba interesa i potpuno operativan žalbeni sud u vrijeme njegova sklapanja;

11. smatra da bi se uspostavom žalbenog suda mogla povećati kvaliteta i dosljednost odluka u usporedbi s aktualnom situacijom;

12. napominje da Sporazum o zaštiti ulaganja između EU-a i Vijetnama (EVIPA) ne sadrži zasebno poglavlje o trgovini i održivom razvoju, jer se to primjenjuje na pristup ulagačkom tržištu u okviru Sporazuma o slobodnoj trgovini između EU-a i Vijetnama; ističe da Sporazum o zaštiti ulaganja između EU-a i Vijetnama također sadrži odredbu kojom se uspostavlja institucionalna i pravna veza s Okvirnim sporazumom o sveobuhvatnom partnerstvu i suradnji (PCA), kao i da se u njegovoj preambuli nalazi izričito upućivanje na vrijednosti i načela u pogledu trgovine i održivog razvoja sadržana u Sporazumu o slobodnoj trgovini između EU-a i Vijetnama te Općoj deklaraciji o ljudskim pravima, čime se jamči da su ljudska prava srž odnosa između EU-a i Vijetnama; ističe da stranke i ulagači moraju poštovati sve relevantne međunarodne standarde i obveze u pogledu ljudskih prava; naglašava odgovornosti ulagača u skladu sa smjernicama OECD-a za multinacionalna poduzeća i s vodećim načelima UN-a o poslovanju i ljudskim pravima; osim toga, ističe da se odredbe Sporazuma o zaštiti ulaganja između EU-a i Vijetnama i Sporazuma o slobodnoj trgovini između EU-a i Vijetnama moraju provesti na komplementaran način, osobito u pogledu ljudskih, ekoloških i socijalnih prava i održivog razvoja kada se te odredbe primjenjuju u skladu s pravom stranaka na reguliranje; osim toga, naglašava da treba osigurati usklađenost s ciljevima razvojne suradnje iz članka 208. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU);

13. naglašava važnost istinski pozitivnih trendova u pogledu ljudskih prava za brzu ratifikaciju tog Sporazuma i poziva vijetnamske vlasti da, kao znak svoje predanosti, pripreme konkretne mjere za poboljšanje situacije; podsjeća na svoje zahtjeve u pogledu reforme kaznenog zakonodavstva, primjene smrtno kazne, političkih zatvorenika i temeljnih sloboda; potiče stranke da u potpunosti iskoriste sporazume kako bi poboljšale stanje ljudskih prava u Vijetnamu te naglašava važnost ambicioznog dijaloga o ljudskim pravima između EU-a i Vijetnama; ističe da članak 1. Sporazuma o partnerstvu i suradnji sadržava standardnu klauzulu o ljudskim pravima koja može potaknuti odgovarajuće mjere, među ostalim, kao krajnju mjeru, trenutnu suspenziju Sporazuma o partnerstvu i suradnji, a posljedično i Sporazuma o zaštiti ulaganja ili nekih njegovih dijelova;

srijeda, 12. veljače 2020.

14. ponovno naglašava da članci 35. PCA-a i 13. FTA-a, zajedno sa sustavom periodičnog ocjenjivanja, pružaju alate za rješavanje problema u vezi s ljudskim pravima povezanih s provedbom Sporazuma o zaštiti ulaganja, no moraju biti popraćeni nadzorom od strane EU-a i njegovih država članica te neovisnim mehanizmom za praćenje i podnošenje pritužbi, čime se oštećenim građanima i dionicima pruža učinkovit pravni lijek i alat za rješavanje mogućih negativnih učinaka na ljudska prava;
15. izražava zabrinutost u pogledu provedbe novog zakona o kibersigurnosti, posebno u pogledu zahtjeva za lokalizaciju i objavljivanje podataka, internetskog nadzora i kontrole te zaštite mjera osobnih podataka, koji nisu u skladu s trgovinskim programom EU-a koji se temelji na vrijednostima i liberalizaciji; pozdravlja spremnost na sudjelovanje u intenzivnom dijalogu, uključujući spremnost predsjednika Narodne skupštine Vijetnama da oba parlamenta uključi u raspravu i razmatranje provedbenih uredbi; poziva vijetnamske vlasti da poduzmu konkretne mjere i pozdravlja pomoć EU-a u tom pogledu;
16. podsjeća da se u članku 8. UFEU-a navodi da Unija u svim svojim aktivnostima mora nastojati ukloniti nejednakosti te promicati jednakost između muškaraca i žena; pozdravlja činjenicu da su i Vijetnam i EU potpisali Deklaraciju WTO-a iz Buenos Airesa o ženama i trgovini te poziva stranke da povećaju svoje obveze u pogledu rodne dimenzije trgovine u tom Sporazumu; poziva da se ženama poboljšaju uvjeti kako bi mogle imati koristi od tog Sporazuma, između ostalog izgradnjom kapaciteta za žene na poslu i u poslovanju, promicanjem zastupljenosti žena u odlučivanju i odgovornim položajima te poboljšanjem pristupa te sudjelovanja i vodećih položaja žena u znanosti, tehnologiji i inovacijama;
17. poziva EU i Vijetnam na suradnju u izradi akcijskog plana za suzbijanje dječjeg rada, kao i nužnog okvira za poduzeća;
18. pozdravlja odluku Vijeća da objavi pregovaračku smjernicu od 20. ožujka 2018. o multilateralnom sudu za ulaganja i poziva Vijeće da objavi sve prethodne pregovaračke smjernice o sporazumu o trgovini i ulaganju;
19. naglašava da će se tim Sporazumom zamijeniti postojeći bilateralni ugovori o ulaganju između država članica EU-a i Vijetnama; smatra da je on važan korak za povećanje legitimiteta i prihvatanja međunarodnih pravila za ulaganja;
20. poziva Komisiju da poduzme popratne mjere za mala i srednja poduzeća kako bi Sporazum postao transparentan i dostupan; potiče Komisiju da nastavi raditi na tome da ICS učini dostupnijim MSP-ovima; ističe potencijal za rast i velike koristi koje se tako nude europskim malim i srednjim poduzećima, koja su od ključnog interesa za europski prosperitet i inovacije;
21. ističe da bi Sporazum o zaštiti ulaganja mogao biti važan za povećanje životnog standarda, promicanje prosperiteta i stabilnosti te unapređenje vladavine prava, dobrog upravljanja, održivog razvoja i poštovanja ljudskih prava u Vijetnamu te da bi istovremeno mogao omogućiti EU-u da promiče svoje ciljeve u pogledu mira i stabilnosti u toj regiji; naglašava da je nedvojbeno poštovanje tih univerzalnih vrijednosti uvjet za svaki sporazum između EU-a i treće države;
22. smatra da će se odobrenjem tog Sporazuma snažno zaštititi ulagači i njihova ulaganja na objema stranama te pritom očuvati pravo vlada na reguliranje te stvoriti više mogućnosti za slobodnu i pravednu trgovinu između EU-a i Vijetnama; poziva države članice da što prije ratificiraju sporazum kako bi se osiguralo da svi dionici mogu što prije od njega imati koristi s obzirom na nastojanja Vijetnama da poboljša stanje građanskih i radničkih prava u skladu sa svojim obvezama;
23. nalaže svojem predsjedniku da ovu Rezoluciju proslijedi Vijeću, Komisiji, potpredsjedniku Komisije / Visokom predstavniku Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, Europskoj službi za vanjsko djelovanje, vladama i parlamentima država članica te vladi i parlamentu Socijalističke Republike Vijetnama.